

ปลอมเอกสารสมัครสอบ จะเรียกเงินคืนด้วยคำสั่งทางปกครองได้หรือไม่

พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ มีวัตถุประสงค์กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความรับผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐจากการปฏิบัติหน้าที่ อย่างไรก็ตามการใช้อำนาจของหน่วยงานของรัฐในการออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดเชยค่าสินไหมทดแทน จะกระทำได้นเฉพาะกรณีที่ความเสียหายเกิดจากการกระทำละเมิด “ในการปฏิบัติหน้าที่” เท่านั้น หากเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ส่วนตน แม้จะส่งผลกระทบต่อราชการ ก็อาจอยู่นอกขอบเขตของกฎหมายดังกล่าว ดังเช่นคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อ. ๓๘๑/๒๕๖๘ คดีนี้ ถือเป็นบรรทัดฐานสำคัญในการแบ่งแยกระหว่าง “การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่” กับ “การกระทำส่วนตัวของเจ้าหน้าที่”

ข้อเท็จจริงโดยสรุปของคดีนี้คือ เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่ง ดำรงตำแหน่งเจ้าพนักงานธุรการ ระดับ ๖ (ผู้ฟ้องคดี) ได้ปลอมแปลงเอกสารสำเนาคำสั่งเกี่ยวกับการแบ่งงานภายในของกองแผนและงบประมาณ เพื่อใช้ประกอบการสมัครสอบคัดเลือกเข้าดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายสวัสดิการและพัฒนาชุมชน ส่งผลให้ได้รับการแต่งตั้ง โดยผู้ฟ้องคดีได้ทำการเพิ่มเติมข้อความงานจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุลงในเอกสารแผ่นที่ ๔ ข้อ ๖ และแผ่นที่ ๓ ข้อ ๔ ของคำสั่ง เพื่อให้เจ้าหน้าที่รับสมัครสอบคัดเลือกและตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัครหลงเชื่อและเข้าใจว่าผู้ฟ้องคดีเป็นผู้มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในประกาศ จนได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารของ อบต. แห่งนั้น และได้รับเงินประจำตำแหน่งเดือนละ ๑,๕๐๐ บาท รวม ๓๙,๐๐๐ บาท ต่อมา ป.ป.ท. แจ้งให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีดังกล่าวพบว่ามิใช่การกระทำผิดจริง อบต. จึงได้ดำเนินการออกคำสั่งเรียกให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ กับผู้ฟ้องคดี คดีนี้ศาลพิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งเรียกให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพราะเห็นว่าเป็นการออกคำสั่งทางปกครองโดยไม่มีอำนาจ เนื่องจากการปลอมแปลงเอกสารเพื่อสมัครสอบเป็นการกระทำนอกเหนืออำนาจหน้าที่ของผู้ฟ้องคดี มิใช่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายหรือตามที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งหรือมอบหมายให้ปฏิบัติแต่กระทำให้ไปเพื่อประโยชน์แก่ความก้าวหน้าในอาชีพจึงเป็นเรื่องเฉพาะตัวของผู้ฟ้องคดีโดยแท้ หน่วยงานย่อมไม่มีอำนาจออกคำสั่งเรียกชดเชยตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิด หากประสงค์จะเรียกค่าเสียหายต้องไปดำเนินการตามประมวลแพ่งและพาณิชย์ต่อศาลที่มีอำนาจ

ข้อคิดหลักของคดีนี้คือ “ไม่มีกฎหมาย ไม่มีอำนาจ” หน่วยงานต้องเลือกใช้กลไกทางกฎหมายให้ตรงกับฐานอำนาจ และสิ่งที่ต้องระวังคือ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและผู้มีอำนาจพิจารณาต้องวิเคราะห์ให้ได้ว่าแต่ละกรณี “เป็นความรับผิดจากการปฏิบัติหน้าที่” หรือ “เป็นการกระทำความผิดส่วนตัว” ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้มีการออกคำสั่งทางปกครองที่อาจถูกเพิกถอนได้ในภายหลัง และสิ่งที่ฝากเตือนถึงผู้ที่คิดจะทำการปลอมแปลงเอกสารเพื่อใช้สมัครสอบคัดเลือกหรือเพื่อประโยชน์ส่วนตนเรื่องใด ๆ ก็ตาม มิใช่เป็นเพียงการฝ่าฝืนหลักคุณธรรมและความซื่อสัตย์สุจริตของการบริหารงานบุคคลภาครัฐเท่านั้น หากยังอาจก่อให้เกิดความรับผิดทั้งทางอาญา ทางวินัย และทางแพ่ง รวมถึงส่งผลให้สูญเสียตำแหน่งหน้าที่ราชการ และความน่าเชื่อถือในวิชาชีพอย่างไม่อาจเรียกคืนได้ เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกคนจึงควรยึดมั่นในหลักสุจริต โปร่งใส และแข่งขันกันด้วยความรู้ความสามารถที่แท้จริง ทั้งนี้เพื่อธำรงไว้ซึ่งระบบคุณธรรมและความเชื่อมั่นของประชาชนต่อราชการไทย